



Slovenska  
filharmonija

*Glasbena galerija*

FKK



FKK 6

Sezona 2023/24

**Za konec  
sezone**

FKK 6 Sezona 2023/24

**13. in 14. junij 2024 ob 19.30**  
Gallusova dvorana, Cankarjev dom

# ***Za konec sezone***

**Orkester  
Slovenske  
filharmonije**

**Toby Thatcher**  
*dirigent*

**Sorin Crudu**  
*oboa*

**Ana Dolžan**  
*koncertna mojstrica*





**Antonín Dvořák (1841–1904)**  
Uvertura Karneval, op. 92

**Richard Strauss (1864–1949)**  
Koncert za oboo in mali orkester v D-duru

Allegro moderato

Andante

Vivace – Allegro

---

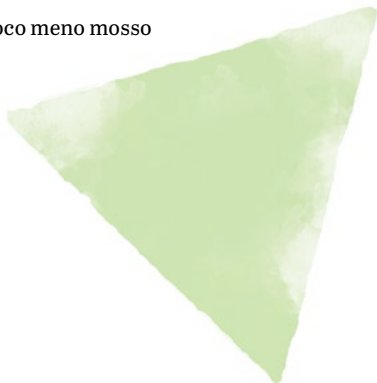
**Antonín Dvořák**  
Simfonija št. 7 v d-molu, op. 70

Allegro maestoso

Poco adagio

Scherzo: Vivace – poco meno mosso

Finale: Allegro



**A**ntonín Dvořák kot skladatelj ni uspel čez noč. Njegova pot ni bila strmo vzpenjajoča se, temveč je vodila prek mnogih ovinkov in je vključevala tudi dolgo vajeniško dobo, v kateri je skladatelj vrsto let preživel kot violist v opernem orkestru praške opere. Pravi skladateljski preboj se je zgodil šele leta 1877, ko so nekatera Dvořákova dela navdušila slavnega dunajskega glasbenega kritika Eduarda Hanslicka do te mere, da je takrat šestintridesetletnega skladatelja spodbudil, naj nekatera pošlje v oceno Johannesu Brahmsu. Slednji je bil nad poslanim tako navdušen, da je Dvořáka priporočil svojemu založniku Fritzu Simrocku, ki je takoj izdal skladateljeve *Moravske duete* in nato naročil prvo zbirko *Slovanskih plesov* ter podpisal s skladateljem dolgoročno pogodbo o sodelovanju. Brahms in Dvořák sta postala tesna prijatelja, zato ni čudno, da so se med novimi podporniki češkega skladatelja znašli nekateri glasbeniki iz najožjega Brahmsovega kroga: violinist Joseph Joachim ter dirigenta Hans Richter in Hans von Bülow.

Le šest let kasneje je bil Dvořák povabljen v London, kjer so bili nad njegovimi deli navdušeni, zato je prvemu gostovanju sledilo še osem naslednjih, leta 1891 pa so se navdušeni Angleži skladatelju oddolžili tudi s podelitvijo častnega doktorata Univerze v Cambridgeu. Še tega leta je Dvořák postal profesor kompozicije in instrumentacije na Praškem konservatoriju, istega leta junija pa je z njim stopila v stik Jeannette Thurber, ameriška glasbenica in mecenka, katere cilj je bil, da glasbeno šolstvo v Združenih državah doseže evropsko raven. V ta namen je finančno podprla ustanovitev Nacionalnega konservatorija za glasbo v New



Yorku, kamor je kot profesorja vabila Dvořáka. Bila je uspešna, saj se je skladatelj leta 1892 tja preselil in v Ameriki ostal vse do leta 1895.

***Uverturo Karneval, op. 92*** je Dvořák napisal prav v času pogajanj z Jeannette Thurber. V izhodišču si je skladatelj zamislil triptih uvertur, ki bi portretirale različne – tako pozitivne kot negativne – vidike človekovih življenjskih izkušenj, izbral pa je tudi že delovne naslove posameznih del: *Narava*, *Življenje* in *Ljubezen*. Na takšen način, pod enotno opusno številko, so bile tri skladbe izvedene prvič, toda kasneje se je skladatelj odločil, da posamezne skladbe razloči in jih objavi pod bolj določnimi imeni. Tako so nastale uverture *V naravi, op. 19*, *Karneval, op. 92* in *Othello, op. 93*. Skladba, v središču katere naj bi bilo vrvenje življenja, je postala *Uvertura Karneval*. Za slednjo se res zdi, da v osredje postavlja živahni vrvež prazničnega karnevalskega okolja prodajalcev in hrupne množice. Dvořák je o ohlapnem programu uverture zapisal: »Osamljeni, zamišljeni potepuh prispe ob mraku v mestu, kjer je v polnem zamahu karnevalsko rajanje. Z vseh strani se sliši ženket inštrumentov, pomešan z vzkliki veselja in nebrzdane razigranosti ljudi, ki dajejo duška svojim občutkom v veselih pesmih in plesnih melodijah.« Uvodni sinkopirani ritmični motiv nas pahne naravnost v plesno vzdušje, ki ga prebadajo posamezni kriki in vpitje. Toda razigranost je postavljena v nasprotje s kontrastnim srednjim delom, v katerem se zopet povrnemo k pogledu zamišljenega potepuha, ki z ljubko melodijo angleškega roga prepozna po skladateljevih besedah »par zablodelih ljubimcev«. Skladbo lahko razumemo tudi kot skladateljevo hkratno slovo in pozdrav – prvič

# Antonín Dvořák

je bila izvedena v Pragi, tik preden se je Dvořák napotil v New York kot direktor Nacionalnega konservatorija za glasbo, tam pa je bila izvedena v Carnegiejevi dvorani na prvem ameriškem programu, ki je vseboval njegova dela.

V začetku avgusta 1883 je Dvořáka v London povabila tamkajšnja Filharmonična družba, da bi v prihodnji sezoni vodil orkestrske izvedbe svojih del. Skladatelja so sicer v Londonu že poznali po *Slovanskih plesih*, *Slovanskih rapsodijah*, *Godalnem sekstetu* in *Šesti simfoniji* in prav vsakič je kritika njegova dela ocenila izrazito ugodno, toda največje navdušenje je gotovo sprožila izvedba oratorija *Stabat mater* marca 1883, zato je Filharmonična družba pri njem naročila novo simfonijo. Skladatelj, ki je postal tudi častni član društva, se je zavedal pomembnosti naročila novega dela, ki »mora biti zmožno razburiti svet«. Toda začetek osemdesetih let ni bil samo čas njegovih izjemnih mednarodnih prebojev, temveč tudi obdobje, ko je bil postavljen pred številne osebne preizkušnje. Najprej mu je umrla mati, na katero je bil močno navezan, vse bolj se je slabšalo mentalno zdravje skladateljskega kolega Bedřicha Smetane, »očeta« česke nacionalne glasbe, sam pa je stal tudi pred odločitvijo, ali se bo odzval vabilu Brahmsa in Hanslicka, naj se preseli na Dunaj, kjer bi lahko pisal opere na nemška besedila. Na koncu se skladatelj ni želel odpovedati svoji nacionalni identiteti in je moral odgovoriti negativno nemškima podpornikoma, nekaj takšnega nacionalističnega duha pa se je

na prav poseben način naselilo tudi v prvi stavek nove simfonije, v kateri je Dvořák pod prvo temo v partituro zapisal: »Ta glavna tema se mi je porodila ob prihodu slavnostnega vlaka iz Pešte leta 1884.« S tem vlakom so pripeljali rojake iz Madžarske na predstavo v Narodno gledališče, kar je imelo močne politične podtone.

Toda v Dvořákovih **Simfoniji št. 7 v d-molu, op. 70** zaman iščemo značilne folklorne motive – veliko bolj se zdi ukrojena po zgledu Brahmsovih simfonij, še posebej *Tretje*, ki jo je skladatelj slišal v Berlinu v začetku leta 1884. Hkrati ga je še podžgalo Brahmsovo mnenje, da si predstavlja, da bo nova simfonija slišati precej drugače od *Šeste simfonije*. In res sta za simfonijo značilni nenavadna tematska zgoščenost in slogovna poenotenost. Karakter prvega stavka v sonatni obliki najbolj določa prva tema, ki nastopi nad temačnim pedalnim tonom. Druga tema je bolj spravljiva, a se v izpeljavi dramatično zaplete, pri čemer končna koda ne prinaša prave razrešitve, saj se po stopnjujoči se napetosti resignirano umakne atmosferi iz začetka stavka. Drugi stavek, v katerem lahko ponovno občudujemo bogastvo in raznolikost glasbenega materiala, prinaša sprva več miru, ki pa je daleč od brezskrbne idile in tako bližje tihi priprošnji. V tretjem stavku se nadaljuje splošna temačna atmosfera. Glavna tema je izrazito ritmična in poteka v navzkrižnih ritmih, toda plesni karakter ves čas najeda spremljajoči kontrapunkt, ki se sprevrže v pravi dramatični vihar. Finale je ponovno zasnovan v sonatni obliki in končno vzbuja z začetnim oktavnim skokom okus po odločni, celo junaški volji. Skladba se sklone z impresivno zasnovano kodo, v kateri skladatelj vendarle prihaja do samozavestnega in potrjujočega zaključka.

**R**ichard Strauss se je ob koncu 19. stoletja zapisal med najsodobnejše skladatelje. Občinstvo je vedno znova presenečal z nizom simfoničnih pesnitev, v katerih je osupnil z virtuoznim obvladovanjem orkestra, saj je z njim zmožel posredovati praktično katerokoli »zgodbo«. V ideji, da mora glasba spregovarjati, da se mora torej naslanjati na zunanji, tudi literarni program, odzvanja skladateljeva zgodnja zavezanost idejam Riharda Wagnerja. Toda Strauss se je že bolj jasno zavedal problema modernosti in se je osvobodil romantične predstave o glasbi kot transcendentalni umetnosti. Prepričan je bil, da je »glasba samo glasba«, in je takšne predstave skušal samo še podkrepiti z urejeno vsakodnevno rutino pisanja, ki ni bila več zavezana genialnemu navdihu. Osrednji paradoks Straussa je tako v tem, da je uporabljal Wagnerjev glasbeni jezik za diskreditacijo metafizičnih vsebin glasbe, torej tipičnega Wagnerjevega »izuma«. Glasba za Straussa ni več del romantične religije umetnosti (*Kunstreligion*), kar potrjuje, da je opravil prvi korak proti modernosti, ki pa mu ni sledila tudi dokončna kompozicijsko-tehnična opustitev izraznega glasbenega jezika 19. stoletja. Po tem, ko je Strauss dosegel vrhunec s simfoničnimi pesnitvami, se je skoraj izključno posvetil pisanju oper, pri tem pa nadaljeval z izbiro za tisti čas nenavadnih snovi, povezanih s takrat porajajočimi se Freudovimi psihoanalitičnimi teorijami, ki jih je nadgradil z glasbenim stavkom in v njem skušal v vsakem zavoju slediti skrajnim psihičnim stanjem svojih junakov, zaradi česar je prišel do roba ekspresionizma. Po prelomnih operah *Saloma* in *Elektra* pa je sledilo umikanje v varnejša naročja preteklosti, kar je mogoče razpoznati že v najslavnejši skladateljevi operi *Kavalir z rožo*.



Nadaljnji niz oper je skladatelju prinesel še večjo slavo in tudi finančno neodvisnost, ki mu je omogočala, da si je zgradil vilo v idiličnem alpskem Garmisch-Partenkirchnu, kjer je lahko živel od aktualnosti bolj odmaknjeno življenje, v katerem je našel čas za komponiranje vrste oper na mitološke teme (*Ariadna na Naksosu, Egiptovska Helena, Dafne, Danajina ljubezen*). Z realnostjo se je soočal ponovno ob vzponu nacizma, ko je za nekaj časa sprejel predsedovanje nemški Glasbeni zbornici, kar je pomenilo, da je postal del vladajoče politično-birokratske elite, a po pismu svojemu judovskemu libretistu Stefanu Zweigu je bil prisiljen odstopiti. Toda oblastem se je moral še nadalje uklanjati, saj se je njegov sin poročil v judovsko družino, ki ji je grozila deportacija. Posledično je skladatelj v štiridesetih letih 20. stoletja postajal vse bolj zagrenjen, leta njegove slave so minila. Tako ne čudi, da lahko v njegovem poznem opusu ponovno zaznamo pomembno spremembo – če je bil poprej zavezan predvsem programskim žanrom (simfoničnim pesnitvam, operi in samospevom), se je zdaj v večji meri posvetil instrumentalni glasbi. V tistem času so med drugim nastale znamenite *Metamorfoze* za godala, drugi koncert za rog, duett-concertino in dve ciklični skladbi za pihala.

Ko je leta 1945 ameriška vojska vkorakala naposled tudi v Garmisch-Partenkirchen, je vojaško delegacijo pred svojo vilo Strauss sprejel z besedami, s katerimi si je gotovo obetal odrešitev: »Jaz sem Richard Strauss, skladatelj *Kavalirja z rožo*.« Ameriško poveljstvo je na pogovor k skladatelju na srečo poslalo izobraženo delegacijo, ki ostarelega umetnika ni pretirano mučila. Med obiskovalci skladateljve vile se je znašel tudi vojak John de Lancie, sicer prvi oboist Simfoničnega orkestra iz Pittsburgha. Ta si je skladatelju drznil

# Richard Strauss

omeniti, da je v svojih delih veliko lepe glasbe namenil solistični oboi, in ga nato tudi pobarati, ali bi bil pripravljen napisati koncert za oboo. Strauss je de Lancieja sprva zavrnil, a kmalu zatem vendarle pričel s pisanjem koncerta, ki ga je končal leta 1946.

## **Koncert za oboo in mali orkester v**

**D-duru** je napisan za orkester manjših dimenzij, v čemer je mogoče prepoznati tudi približevanje Mozartovemu duhu, ki tudi sicer prepaja ta predvsem lirično navdahnjeni koncert. Prvi stavek se odpira z mehkim prhutanjem v godalih, nad katerim začne oboa kmalu razpletati kar petdeset taktov dolgo neprekinjeno mehko melodično linijo, ki se zdi kot razširjen napev. Medtem ko se solist svobodno zapleta v vedno nove lirične melodične arabeske, orkester nadaljuje s prhutanjem, ki ga skladatelj spretno vodi skozi najrazličnejše, tudi presenetljive modulacije. Brez premora nas skladatelj popelje v drugi stavek, v katerem še vedno ostaja zavezan uvodni figuri prhutanja, le da je zdaj še bolj nežna, solist pa nadaljuje z dolgo hrepenečo melodijo, za katero se zdi, kot da lebdi nad orkestrom. Konec stavka prinaša solistovo kadenco, ki vodi neposredno v finale. Stavek je oblikovan kot rondo, v katerem postanejo teksture bolj razigrane in melodika poskočna. V nekaj epizodah se Strauss približa tudi valčku, po središčni kadenci pa se pogovor med orkestrom in solistom odvijeta do brezskrbnega konca, v katerem ni mogoče odkriti sledi pravkar končane vojne.

Gregor Pompe

# Prodaja abonmajev 24|25



Slovenska  
filharmonija

*Glasba, vedno nova*



T +386 1 24 10 800  
E [info@filharmonija.si](mailto:info@filharmonija.si)  
[www.filharmonija.si](http://www.filharmonija.si)

# Toby Thatcher

*dirigent*



*Foto: osebni arhiv*

**A**vstralsko-britanski dirigent **Toby Thatcher** trenutno zaseda mesto pomočnika dirigenta Nacionalnega orkestra Île-de-France.

V letošnji sezoni se je kot dirigent prvič predstavil z Londonskim simfoničnim orkestrom, ki so se mu ob tej priložnosti pridružili študenti Šole za glasbo in gledališče Guildhall, s Krakovsko filharmonijo, orkestrom Sinfonietta Cracovia, sestavoma Ensemble Musikfabrik in Synaesthesia ter vnovič sodeloval s skupino Ensemble Modern, Avstralskim mladinskim orkestrom, Kraljevo akademijo za glasbo in orkestrom Southbank Sinfonia.

Na Kraljevi akademiji za glasbo je najprej dokončal študij oboe in kot oboist sodeloval z več priznanimi londonskimi sestavi. Med letoma 2018 in 2019 se je izpopolnjeval pri skladatelju in dirigentu Petru Eötvösu ter se zatem uspešno udeležil petih mednarodnih tekmovanj, med drugim Mednarodnega tekmovanja za dirigente sir Georg Solti s Simfoničnim orkestrom Frankfurtskega radia, Mednarodnega glasbenega tekmovanja princese Astrid s Simfoničnim orkestrom Trondheim in Mednarodnega tekmovanja za mlade dirigente Lovro von Matačić s Simfoničnim orkestrom Hrvaškega radia.

Kot pomočnik dirigenta je sodeloval s Sydneyjskim simfoničnim orkestrom in Francoskim nacionalnim orkestrom ter kot gostujoči pomočnik dirigenta z Londonskim filharmoničnim orkestrom in Orkestrom Philharmonia. Pod njegovo taktirko so zaigrali tudi zasedba Ensemble Intercontemporain, Simfonični orkester Basel, Panonski filharmonični orkester iz Pécsa, Aucklandska filharmonija, Queenslandski in Tasmanski simfonični orkester.

Poleg tega je bil kot gostujoči predavatelj povabljen na Kraljevo akademijo, Univerzo za umetnost v Londonu in v Britansko združenje za romantične študije, večkrat je gostoval na tretjem programu radia BBC in kot strokovni sodelavec za program sodeloval s festivalom BBC Proms. Je tudi umetniški vodja spletne platforme za sodobno zvočno umetnost Zeitgeist, ki skrbi za naročila in snemanje novih glasbenih del.

# Sorin Crudu

*oboist*



*Foto: Jevgenij Sevastjanov*

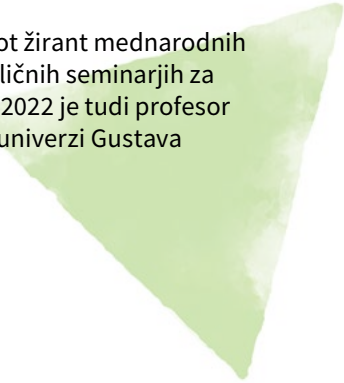
**S**orin Crudu, rojen v Romuniji, je z igranjem oboe začel pri desetih letih pod mentorstvom Mihaita Vasileja. Že v prvem letu igranja je prejel prvo nagrado na Glasbeni olimpijadi, najpomembnejšem državnem tekmovanju v Romuniji.

Med šolanjem na konservatoriju v Iașiju je igral kot solist z različnimi orkestri in nastopil na številnih recitalih. Kasneje je bil sprejet na študij oboe v Bernu pri Matthiasu Arterju in v Ženevi pri Rolandu Perrenoudu ter ga končal v Salzburgu s specializacijo pri Güntherju Passinu.

Je prejemnik številnih nagrad na mednarodnih tekmovanjih, kot so druga nagrada na tekmovanju Città di Chieri, Ferlendisova nagrada in druga nagrada na Mednarodnem tekmovanju G. Dima v Cluju. Je nagrajenec tekmovanja Fundacije Kiefer Hablitzel, na mednarodnem oboističnem tekmovanju Muri pa je bil polfinalist. Leta 2020 je zmagal na prvem mednarodnem virtualnem oboističnem tekmovanju, ki je sicer potekalo v Los Angelesu.

Kot prvi oboist je igral v Deželnem orkestru Renske filharmonije iz Koblenza, orkestru milanskega gledališča La Scala, orkestru Angleške nacionalne opere in Simfoničnem orkestru Stavanger na Norveškem, kot solist pa se je predstavil z več orkestri v Romuniji, Sloveniji in drugje po tujini. Od leta 2019 je prvi oboist Orkestra Slovenske filharmonije, v sezoni 2024/25 pa bo nastopil službo prvega oboista v operi La Monnaie v Bruslju.

Poleg tega se udelejuje kot žirant mednarodnih tekmovanj in učitelj na različnih seminarjih za mlade glasbenike. Od leta 2022 je tudi profesor oboe na Zasebni glasbeni univerzi Gustava Mahlerja v Celovcu.



# GLASBENIK SEM

**S**lovenska filharmonija se pridružuje dobrodelni akciji zagotavljanja pomoči otrokom in mladostnikom iz socialno in ekonomsko ogroženih okolij pri razvijanju njihovih glasbenih potencialov, ki jo s skladom **Glasbenik sem** izvaja Zveza prijateljev mladine Slovenije. Otrokom in mladostnikom, ki si želijo glasbenega ustvarjanja in zanj nimajo možnosti, želi omogočiti glasbeno izobrazbo ali pomagati pri nakupu inštrumenta. Tako mladi ne bodo prikrajšani za možnost pridobivanja glasbenega znanja in razvoja svojega talenta.

Slovenska filharmonija se ob tem zavezuje, da bo izbranim prejemnikom pomoči iz sklada **Glasbenik sem** pomagala pri uveljavljanju njihovega glasbenega talenta in pridobljenega znanja.

Zato vas, cenjene poslušalke in poslušalci, prijazno vabimo, da tudi vi po svojih močeh prispevate v sklad **Glasbenik sem**.



Z načinom delovanja sklada **Glasbenik sem** se lahko seznanite na zgornji povezavi.





Slovenska  
filharmonija

Če želite podpreti otroke in mladostnike  
pri njihovem glasbenem razvoju,  
jim lahko pomagate z nakazilom:

**Zveza prijateljev mladine Slovenije**

Dimičeva ulica 9, 1000 Ljubljana

TRR: SI56 0310 6100 1018 757

Sklic: SI00 245018

Namen: SF – Glasbenik sem



QR-koda za nakazilo, ki  
jo prebere aplikacija vaše  
mobilne banke

*Zveza Prijateljev  
Mladine Slovenije®*

*Avgust, september 2024*

DRUŽINSKI 0

***Peter in volk  
v živalskem vrtu***

**20. avgust 2024 ob 17.30**

Živalski vrt Ljubljana

**Orkester Slovenske filharmonije**

**Mitja Dragolič** *dirigent*

Spored:

**Sergej Prokofjev:** Peter in volk

VIP 1

***Vzvišeno***

**20. september 2024 ob 19.30**

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

**Zbor in Orkester Slovenske filharmonije**

**Kahi Solomnišvili** *dirigent*

**Marta Močnik Pirc** *sopran*

**Sabina Gruden** *alt*

**David Jagodic** *tenor*

**Matija Bizjan** *bas*

**Tomaz Sevsek** *orgle*

Spored:

**Edward Elgar:** Sursum corda | *Kvišku srca*, op. 11

**Damijan Močnik:** Koncert za orgle (novo delo)

**Anton Bruckner:** Te Deum | *Tebe Boga hvalimo*



 **europ~~l~~akat**

**Sio1NET.**

 **DRUŽINA**

**TAM TAM**

Če želite prejemati redna e-obvestila o programu Slovenske filharmonije, sporočite svoj e-naslov na **[info@filharmonija.si](mailto:info@filharmonija.si)**.

Koncertni list Slovenske filharmonije  
Filharmonični klasični koncerti – FKK 6  
Izdala: Slovenska filharmonija  
Direktor Slovenske filharmonije in umetniški vodja OSF: Matej Šarc  
Umetniški vodja ZSF: Gregor Klančič  
Avtor spremne besede: Gregor Pompe  
Jezikovni pregled: Ana Kodelja  
Oblikovanje: Arih Dinamik, d. o. o.  
Prelom: Vlado Trifkovič  
Ljubljana, junij 2024

Redakcija koncertnega lista je bila končana 10. junija 2024.

ISSN 2350-5117



**Slovenska  
filharmonija**



Slovenska filharmonija –  
Academia philharmonicorum



@slofilharmonija

**Slovenska filharmonija**  
**Orkester Slovenske filharmonije**  
**Zbor Slovenske filharmonije**

Kongresni trg 10

1000 Ljubljana

T +386 1 2410 800

E [info@filharmonija.si](mailto:info@filharmonija.si)

[www.filharmonija.si](http://www.filharmonija.si)

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je Vlada Republike Slovenije. Dejavnost Slovenske filharmonije financira Ministrstvo za kulturo.